

PT 8127
.F54C538

108

Fire Breve om Clara Raphael

til
en ung Pige

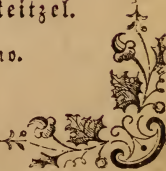
fra

hendes Søster.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt hos Kgl. Høfbogtrykker Bianco Luno.

14-

[Worm, Pauline Frederikke]

Fire Breve om Clara Raphael

til

en ung Pige

fra

hendes Søster.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Meißel.

Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

—
1851.

1967C
27 Apr 61

PT 8/27
F54C538

Ero dog ei, Du ene trygt beseiler
Lankens Hav! og dem ei den, som feiler!
Har ei Hyrden mangen anden Sti?
Kan ei han, som over Himle troner,
Samle alle disse Mislydstoner
I livsalig, hellig Harmonie?

St. St. Blicher.

Første Brev.

P. b. 20de Jan. 1851.

Du spørger, om Du vel har tabt meget ved ikke at læse „Clara Raphael“, om den ikke er overspændt, phantastisk, urimelig, forstruet o. s. v. — Saaledes lyder altsaa Dommen i Randers. Phantastisk? — Jo; men uden Phantastie blev endnu aldrig et sjønt Værk skrevet. Urimelig? — Ja, der er enkelte Ting i den, som ikke rime godt med hverandre. Forstruet? — Nei, Clara har en sund Sjæl. Fuldt rustet træder hun i Skranken for en sjøn Idee og sender sine hvassse Pile i Hobetal mod dens Fjender; men hun sigter for høit og forfeiler sit Maal.

Hun vil befrie Kvinden, som er moralsk undertrykt. Det Ondes Rod søger hun, saavidt jeg kan forstaae hende, i en medfødt Svaghed, som hun vil udribe af vore Sjæle. Hun vil omforme Guds levende Værker — en gigantisk Idee. Men hun har taget Virkningen for Marsagen, Grenene paa Ulykkens Træ for dets Rødder

(denne ikke-seminaristiske Sammenligning er laant af Confucius); saae hun kun Svækkelse, hvor hun seer Svaghed, søgte hun det Ondes Kilde i vor borgerlige Umyndighedstilstand og drog hun tilfjeldt imod den, da skulde jeg strax lade mig hverve til Tjeneste i hendes Regiment. Med Glæde skulde jeg erkjende hende for min Oberst og tjene den gode Sag som simpel Soldat. Saaledes som hun nu tager Sagen, kan jeg imidlertid ikke følge hende, men maa snarere staae hende imod. Dog vil jeg gjentage, hvad Kongen af Preussen sagde til Herwegh: „Vi ville være ærlige Fjender.“

Clara Raphael har en ganske anden Synskreds, end vi Andre; det er netop Ulykken. Hun svæver saa høit over Jorden, at den Sphære, hvortil vi see op som til de Saliges Himmel, er Luften, hvori hun aander, og den Afgrund, vi kunne see under os, er skjult for hende. Naar hun fra sin Høide kaster Blikket opad, da seer hun en Himmel, som vi ikke kjende; og kaster hun det nedad, da standser det ved den jevne Jordflade, vor taagede Verden, som er hendes Helvede. Forfatterinden er vist en uafhængig ung Pige (for saa vidt som en ung Pige kan være uafhængig hertilands), der modtager de Gaver, Jorden frivillig bringer hende, ligesom en Gudinde modtager Menneskenes Offre. Hun veed ikke hvad det er at kæmpe med Jorden om Betingelserne for sin Tilværelse, at være tvungen til at tjene de materielle Interesser, at trælle som hine Schweizere, der maatte sanke Stene og

flæbe Stene til Borgen Zwing-Uri. Hvor mange Kvinder ligne ikke dem?

Nei, denne unge Pige har ikke seet, kan ikke fra sit høie Standpunkt see Bunden af Ulyffens Svælg; derfor veed hun ikke, at det er materielle Bænker, som nedtynge Aanden, at Haand og Fod maa emanciperes før Sjæl og Hierte (hvis ellers Kvindens Hjerte kan og bør emanciperes — jeg tvivler derom). Clara mener, at man ikke bør tale, før man har lært at tænke; men det er jo dog den naturlige Udviklings Gang — faae vi ikke vore Taleorganers Brug før Forstandens? Man lærer saamænd aldrig at tale rigtigt, hvis man ikke faaer Lov til at tale urigtigt først, og Selvstændighed maa, som enhver anden Kunst, læres ved Øvelse.

Vel maa der være en vis Grad af Udvikling, en Befrielsestrang tilstede, før Svøbet kan tages af — jeg forlanger f. Ex. ikke, at Keiser Nikolaus skal give Russerne en Constitution; men aandelig fuldmyndigt bliver intet Folk og intet Kjon, saalænge det er borgerlig villieløst. At forlange det, var det samme, som om man vilde, at Træerne skulde springe ud, før de havde rhytet Sneen af sig.

Læs kun „Clara Raphael“, saa kunne vi tale mere om den! Maaskee troer Du, at den ligner Alex. Dumas's og Fr. Soulié's Romaner, som man jo ogsaa bærer med Prædicat af overspændte, skjøndt de snarere burde kaldes underspændte, da de synes at være skrevne for Dyr. „Clara Raphael“ derimod synes at være skre-

ven for Engle — der kan vel ikke tænkes nogen større Contrast. At Faar eller Ingen sympathisere med hende, er ganske naturligt; men Enhver, som har aabent Die for det Gode og Bøne, maa beundre og elske hende.

Lev vel og skriv snart til Din Søster

Pauline.

Maaskee gjør jeg de stikkelige Mandrusianere Uret, naar jeg beskylder dem for at have indgivet Dig Animositet mod Clara. Vor kjøbenhavnste Dufel skriver, at Goldschmidt i „Nord og Syd“ er slem ved hende, og saavidt jeg husker, holder Fader dette Skrift. Jeg har forgjæves gjort mig Umage for at faae fat paa det og „Fædrelandet“, der nok skal indeholde en god Recension over de „Tolv Breve.“ Her i denne loyale Stad seer man kun „Adresseavisen“, „Berlingske Tidende“ og „Nestved Avis.“

Andet Brev.

Y* den 27de Jan. 1851.

Liden Karen!

Undskyld, at jeg giver Dig dette Navn, som Du jo rigtignok ikke benytter til daglig Brug, men som dog i al sin Simpeltid er mere poetisk end Dine andre Navne, og desuden erindrer om vor gode gamle Bedstemoder, der holdt saa meget af mig, fortalte mig Historier og lod mig lege med sine Snuusdaaser. Der var een af dem, som jeg især holdt af. Den var af Porcellain, og paa det blaae Laag sad, omgivet af brandgule Blomster, en deilig rød og hvid, dygtig tyk Dreng med Piil og Bue. Naturligvis vilde jeg vide, hvad han hed; Bedstemoder kaldte ham Cupido, Tante Lise Amor. I den Tro, at een af dem maatte have Uret, spurgte jeg Tante Dine, og fik den Betsked, at Cupido og Amor vare een og samme Person.

I sit ottende eller niende Aar lader man sig Sligt indbilde, for saa kiender man hverken Cupido eller Amor. Endnu er vel mit Bekjendtskab til dem Begge temmelig overfladisk; men jeg har dog lært — med Tante Dines Tilladelse — at kjende Forskjel paa dem. De ligne ikke

mere hinanden end et Gesel — sans comparaison — ligner Pegasus. Cupido (hans Navn er naturligviis „stammverwandi“ med de franske Ord cupide, cupidité) er Sandfælsigheden, den vilde Lidenstabs, en Søn af Venus den Letfærdige. Amor derimod er den høie, ædle Kjærlighed, den varme Følelse, Sjælens (Psyches) Brudgom, beslagtet med den himmelske Venus; dog skal jeg ikke kunne sige, om han er hendes Søn, hendes Broder eller hendes Fader.

Derfom „Clara Raphaels“ Forfatterinde (for Kortheds Skyld vil jeg herefter altid kalde hende Clara Raphael; thi hun har aldeles identificeret sig med sin Bog) — altsaa: derfom Clara havde sagt, at hun vilde lade Ideen beseire Cupido, „fordi det er trivielt altid at see det Smaa triumfere“, saa var hun i sin gode Ret; thi Cupido er virkelig et hæsligt lille Uhyre, en Trolld, der besnærer Forstanden og Villien, en ondskabssfuld, uartig Dreng, som i sine Luner binder det forhen Rene til det Urene. Men Amor — det er en ganske anden Sag. Sam maa hun lade de stakkels Menneſtebørn beholde, ellers blive de altfor ulykkelige. Han er desuden saa langt fra at være Ideens Fjende, at han tværtimod er dens trofaste Allierede. See omkring Dig i Verden! — Iht, om ikke alle aandløse Menneſter opløste et Kamastrig mod ham, fordi de vide, at Poesiens Solstraale ligger skjult i hans Pils, og fordi de, som Ugler og Flaggermuus, ere bange for Lyset! — Da de Franske i Revolutionstiden affaffede Christendommen og indførte en saakaldt Fornuftreligion, lode de deres Gudinde (la déesse

raison) repræsenterer ved en Kvinde af slet Rygte. De crasse Materialister, der egentlig ikke have nogen anden Gud end Mammon, sætte ogsaa Fornuften paa Kjærlighedens Trone og lade den repræsenterer ved en Kvinde, der sælger sig for Brød, men under Anstændighedens Kaabe — det forstaaer sig. Jeg har, som Du veed, mine egne Anskuelser, og jeg betragter ethvert Pengegiftermaal, indgaaet for Herrens Alter og beseglet med en hellig Ed, som en Gudsbespottelse. Men derfor bryder jeg ikke Staven over dem, som af haarde Forældre eller den haarde Nødvendighed — thi nødvendigt er det at leve — tvinges til et saadant Skridt. Det gaaer her som med Troessagen: naar Staten tvinger svage Nander til at blive Meenedere, saa maae Lovgiverne bære Ansvarer for Gud — og naar Mændene tvinge Kvinderne til at bebruge dem, til at hylke en Kjærlighed, som de ikke føle, saa komme Straffen over deres egne Hoveder!

Hvor meget vilde der ikke være bundet for Mændens egen Lykke, for Sædeligheden i Verden og for Kvindens aandelige Frihed, naar han lod sine Fordomme fare, uvidede Kvindens Virkefreds, nedbrød Skranterne for hendes Nands Virksomhed! Gud har stabt os med de samme Nandsevner, men ikke med de samme Legemskræfter som Mændene — har han ikke derved tydelig tilkjendegivet, at det er i Livets høiere Sphærer, vi skulle dele Arbeidet, Lønnen og Gren med dem? Paa denne naturlige Tingenes Orden har Verden vendt op og ned: Bonden og hans Hustru ere hinandens Lige, som Bulwer siger; men i de andre Stænder er det anderledes.

Naar Kvinden, agtet og uafhængig, frit kunde bortgive sin Haand og frit nægte at bortgive den, med et Ord: naar det ikke var ved et godt Partie, at hendes Eksistens skulde sikkes, saa var jeg fornøjet med Verden. Mit Feltraab er, som Du hører, meget prosaisk; men netop derfor kan det finde Gjenklang.

Du veed, at jeg længe har arbejdet paa et Slags Roman, hvori min Livsanskuelse skulde fremtræde; hvis jeg kan finde en Forlægger til den, haaber jeg, at den skal udkomme næste Efteraar. Min Lands Flugt er tung mod Clara Raphaels; men jeg vil trøste mig med, at skjøndt Ornen svæver over Skyerne, og Svalen næsten slæber sine Vinger henad Jorden, er det dog den lille Sanger, ikke den kongelige Fugl, vi hilse som en bedre Lids Forkynder.

Du finder maaffee Claras Forening — eller rettere — Forbund med Arel smuk; jeg veed i det mindste, at jeg for fem Aar siden, da jeg var thye Aar som hun og som Du, vilde jeg have tænkt saaledes. Etsteds har jeg læst de Ord: „Hvo, som har staaet med sin Elskede ved en Afgrunds Rand, og ikke følt Længsel efter at styrte sig derned med hende (eller med ham), har aldrig elsket“ — det fatter jeg fuldkommen, det er Amor, som stiger med Psyche ned i Orkus, for at hæve hende med sig til Olympen. Men til Himlen kommer man kun gjennem Dødens Porte (for at blive der; thi en lille Udflugt dertil kan man nok gjøre engang imellem paa Rhantastens Vinger; men saa maa man smukt ned igjen); ville Arel og Clara ikke styrte sig i en Afgrund sammen,

for at deres Sjæle befrieede kunne slagre til Himlen; ville de blive med deres Kjærlighed paa Jorden, saa maae de ogsaa underkaste den Jordens Love.

Wistnok har Familielivet saa mange Trivialiteter, at de ere nærved at kvæle Kjærligheden — men hvorfor? Det er Hustruens Kald at bringe Poesie ind i Ægteffabet. Kvinden er Præstinde for den evige Skjønhedsidee — hvorfor bliver hun ikke sin Bestemmelse tro? For det Første fordi der ikke kan være Poesie i et Fornuftgiftermaal; for det Andet, fordi Pigens Opdragelse ikke, som den burde, gaaer ud paa at udvikle hendes Skjønhedsfands. Folk tale om „Fruentimmernes Bestemmelse“ og mene dermed en Huusholderskes underordnede Stilling, de tale om Huuslighed og forstaae derved Madlavning; det er, som om jeg vilde tale om Dig og mene Dit Kjøkkenforflæde.

Clara Raphael troer, at den bedste Opdragelse er slet ingen — nei hun skal have mange Tak! — uopdragne Børn holder jeg ikke af. Men det er alligevel et Spørgsmaal, om slet ingen Opdragelse ikke var at foretrække for en slet Opdragelse — jo, det kan nok være.

Hvorledes opdrages da Pigebørn nu? — Om den kjøbenhavnske Opdragelse skal man kunne faae Oplysning i en Novelle, som hedder „Fra Gaden“ — jeg har ikke læst den; om den provindstille veed Ingen bedre Bæst end jeg. Naar en lille Pige er fem Aar, sendes hun i en Skole for Smaa børn. Disse Elementarskoler ere af meget forskjellig Bonitet; men jeg træder ikke Sandheden for nær, naar jeg paaftaaer, at over Halvparten af dem

ere sande Ranselæsningsinstituter, hvor Børnene sjelden faae et Forstandsspørgsmaal at besvare, men kun øves i faa monotont som muligt at opremsé Birchs Bibelhistorie, noget af Valles Lærebog, lidt af Munthes Fædrelands-historie o. s. v. Naar Barnet saaledes er exerceret i omtrent fire Aar, staae Forældrene sig sammen med nogle flere Familier og antage en Lærerinde. Saadan en Lærerinde bliver sjelden ældre i Tjenesten end en Almanak; thi ikke at tale om, at hun skal forene „Fuldkommenhed“ i Sprog, Musik, Tegning og andet mere (en meget billig Fordring, ikke sandt?), saa kan hun aldrig gjøre Forældrene tilpas. Snart bliver Madame A. angst og bange for at Gouvernanten skal foretrække Fru B.'s Marie for hendes egen Sophie, snart forarger Hr. C. sig over, at hans Mine ikke kan gjøre saa hurtige Fremstridt som Hr. E.'s Line — og det maa naturligviis være Lærerindens Skyld. Naar nu Mine, Line, Marie og Sophie ere femten Aar gamle, confirmeres de. De sex Lærerinder, de have havt fra deres niende Aar af, have hver ladet dem begynde forfra paa Altning, saa at de nu i Fædrelands-historien ere avancerede til Knud den Store, i Geographien til Tyrkiet o. s. v. De kunne ikke skrive et dansk Brev uden Feil, ikke oversætte en Linie rigtig fra Dansk til Tydsk, ikke læse en Side i Borrings manuel des enfants uden Hjælp — men naturligviis kunne de fransk, Tydsk, Historie, Geographie o. s. v. So det har en Art! Allerede i et eller to Aar før deres Confirmation have deres Veninder drillet dem med Inclinationer, og naar de ere confirmerede, tilbringe de Tiden med at dansé,

fyre paa Balsstads, spadserer og læse daarlige Romaner. Deres Livsopgave er da at gjøre Erobring. Fange de saa en Examinatus juris eller noget lignende, saa ere de ovenpaa; deres stakkels Veninder, som ikke ere forlovede, maa døie hundrede Stikpiller om Dagen, og fylder een af dem sit tyvende Aar uden at have været saa heldig at gjøre Indtryk paa nogen af Egnens Løver, saa er det ude med hendes Ungdom og hendes Lykke — saa er hendes Liv forfeilet. Denne „Skildring af Hverdagslivet“ er virkelig ikke carrikeret, i det mindste ikke meget. Slig mig, er det ikke et herkulist Arbeide at rense denne Augiasstald af Borneerthed, Selvforagt, Letindighed — og Gud veed hvad alt dette aandelige Skramleri hedder? Og dog seer Du mig nu væbnet med en Kost — et mere passende Vaaben end Clara Raphaels ædle Slagsværd.

Den første Betingelse for et friere aandeligt Liv er en bedre Opdragelse. Gode Lærere gives der, skjøndt ingen Vidundere, der kunne Alting „til Fuldkommenhed“; de maae emanciperes fra Forældrenes (Børnenes Forældre) Herredømme, Staten maa beskytte dem i Stedet for at den skader dem ved i de større Byer at oprette borgerlige Realskoler for Piger saavel som for Drengbørn, Skoler, hvorved der alene ansættes mandlige Lærere. Naturligviis kunne private Entrepriser, der skulle bestaae ved egne Midler, ikke godt staae sig mod disse Anstalter, som underholdes for Communens Regning og derfor kræve et utilladelig lavt Skolecontingent. Nu vil Du naturligviis

indvende, at Børnene ikke ere til for Lærerindernes Skyld men omvendt. Deri har Du Ret; men maa jeg spørge, om da en borgerlig Realskole med en Snees uartige Dreng og uden Tanke om kvindeligt Tilsyn kan være en god Opdragelsesanstalt for Pigebørn? — Lad saa Catecheten, den theologiske Candidat og de tre eller fire Seminarister, som ere ansatte ved den, opfylde deres Pligter nok saa samvittighedsfuldt! Naar jeg maatte raade, saa skulde der, for Statens eller Kommunernes Regning, oprettes gode Pige-skoler (de skulde hverken hedde Real- eller Trivial-skoler) i enhver By, som havde over 4000 Indbyggere. Ved hver af dem skulde ansættes en Bestyrerinde og tre andre Lærerinder, som maatte være ugifte eller Enker; desuden skulde Catecheten i Byen lede Religionsunderviisningen i en saadan Pige-skole, hvis Formaal det skulde være at udvikle en sund, reen og værdig Livsansføelse hos Ungdommen. De unge Piger skulde lære at betragte sig selv, ikke som Slavinder eller Byntedukker, men som Skaberinder af det Hyggelige, det Hjertelige, det Milde i Hjemmet og i Verden — et Kald, som vi kunne opfylde baade i den ugifte og i den gifte Stand.

Dette Project var nu en Begyndelse, en Grund, hvorpaa der kunde bygges videre; men da jeg allerede er kommen saa langt fra Clara Raphael, som jeg gik ud fra (nei, jeg gik nok egentlig ud fra gamle Bedstemoders Tobaksdaase), saa er det vel bedst, at jeg lader denne Begyndelse til Emancipationen være Ende paa mit Brev.

Din Pauline.

Credie Brev.

P. den 14de Februar 1851.

Ma chère soeur — eller om Du hellere vil tiltales paa Italiensf — mia cara sorella! — Det er næsten alt det Italiensf, jeg kan og det har jeg lært af H. C. Andersens „D. T.". Du forstaaer ikke, hvad Clara Raphael mener med sin aandelige Emancipation, og hvad jeg mener, naar jeg taler om, at vi ere aandelig undertrykte. Du spørger: om vi ikke have Frihed til at tænke og tale?

Jo, Tanker ere toldfrie, som Damgaard sagde i Folkethinget, og Talefrihed have vi næsten mere af end Mændene; thi det ansees ikke for ridderligt at sige en Dame imod; og en Fornærmelse, udgaaet af en Dames Mund mod en Herre, kan han ligesaa let ryste af sig, som om den var udgaaet af en Papagoies. Vi have altsaa fuldstændig Frihed til at prædike for døve Dren.

Hvor jeg ærgrer mig, hvergang jeg støder paa en Herre, der betragter det som uhøfligt at sige mig imod, uhøfligt at vinde Penge fra mig i Whist eller L'hombre, fort sagt, uhøfligt at behandle mig som et vorent Men-

nesser trods mine fem og tyve Aar, der dog for en Mand er Myndighedsalderen! — vi stakkels Piger blive aldrig myndige. Hvad er Grunden til vor Umyndighed? — hvad har givet Mændene denne Overlegenhed, som de ere i Besiddelse af? Ikke deres Dyder — paa ingen Maade — men vore!

Jeg vil citere Schiller, som var en Mand og det en Hædersmand. Han kan ikke være partist for Kvindene, men han siger:

„Immer widerstrebend, immer
 „Schaffend, kennt des Mannes Herz
 „Des Empfangens Wonne nimmer,
 „Nicht den süß getheilten Schmerz,
 „Kennet nicht den Tausch der Seelen,
 „Nicht in Thränen schmilzt er hin.
 „Selbst des Lebens Kämpfe stählen
 „Härter seinen harten Sinn.“

Der have vi det. Mandens Hjerte er af Staal, Kvindens af Bly. Naar Ilden kommer til, smelter Blyet, men Staalet bliver glødende. Naturligviis har Reglen Undtagelser; der gives Individer af begge Kjøen, hvis Hjerter ere af puurt Guld. Clara Raphael er vist et af dem; — der gives ogsaa adskillige Folk, som slet intet Hjerte have — Mænd, som ligne Papiirdukker, Skyggebilleder og Linsoldater; Kvinder, som ligne Flintestene, ja endog nogle, som ligne Kampestenene. Men vi ville antage at alle disse ere i Minoriteten, og jeg finder det ikke nødvendigt at gruble over den Mulighed, at Mino-

riteten skulde blive talrigere end Majoriteten, som Jensen i B—by, da han stillede sig som Valgcandidat.

Altsaa Mændene ere kolde, haarde, kun varme i deres egennyttige Videnskaber; vi derimod ere ikke haarde, og Varmen i vort Indre kommer udenfra. Vi staae ikke tilbage for Mændene i moralsk Mod; men vi have et Overmaal af Følelse, der gjør det let for den Egenfjærlige at beherske os, ligesaa let, som det er for et raat og frigerøst Folk at undertvinge fredelige Borgere, der over Kunst og Videnskab, Industrie og Agerdyrkning have glemt Vaabenøvelser.

„Mit dem Schwerdt befehlt der Sçyte,

„Und der Perser wird zum Knecht.“

Og vi, som nu ikke have og aldrig have havt noget andet Vaaben mod den raae Overmagt end vore Taarer og Bønner; vi som have Selvsornægtselens ædle Kraft, vi stakkels Passionsblomster maae bøie Hovedet, taale og lide til engang Retfærdighedsfølelsen i Verden bliver stærk nok til at sønderrive vore Lænker.

Jeg troer, at vor Sjæls Dje er stabt til at see opad; derfor stille vi os af egen Drift paa et lavere Synspunct og see op til dem, vi burde see ned paa. Omhed og Blyhed ere Grundelementerne i Kvindesjælen, vort Forhold til Mændene bliver derfor en bestandig Legen Høg og Due.

Du vil vel spørge, om vi, naar vi bleve borgerlig emanciperede, kunde bevare vor oprindelige Natur, om ikke ogsaa Livets Kamp vilde hårde os? Kjære Søster!

ere vi da fritagne for Kamp og Møie, nu da vi ere ufrie? — maa vi ikke føre en fortvivlet Krig mod Skjæbnen om Ret til at leve, Ret til at virke, Ret til at stifte Nytte i Verden. Nu er det lutter Smaalighed, lutter Fordom, der stiller sig iveien for os; troer Du ikke, at en saadan Guerillakrig hårder og forgifter vort Sind, demoraliserer os mere end en aaben Kamp mod aandelig jevnbyrdige Fjender? Og skulde end vort Væsen blive mindre elstværdigt, — for at bruge et misbrugt Ord — saa lad os hellere tabe vor saakaldte Elstværthed end vor Selvaagtelse, hellere lidt af vor Kvindelighed end vort hele Menneſteværld!

Du spørger maaskee ogsaa, om jeg da ønsker at kunne kuldkaſte hele Samsundsordenen — nei! Enhver, som var kommen til Skjels-Alder før Aaret 1848, veed, hvad der kommer ud af Omvæltninger. Jeg vil kun den rolige Udvikling, de jevne Fremſtridt. Forverdenens Ruiner ſtulle ikke voldſomt jeynes med Jorden, men lidt efter lidt henſmuldre, medens det friſte Grønne uhindret breder ſig over deres Støv. Naar man blot ikke reparerer den chineſiſke Muur, ſom er opført omkring os, ſaa vil den omſider falde ſammen af ſig ſelv. Det vil ſkee langſomt; vi maae ikke vente at ſee dens Fald, men, ſom Legnér ſiger, nøies med Håabet om, at vor Aſte engang ſkal hvile i fri Jord.

Saalænge Kvinden er undergoven Mandens vilkaarlige Magt; ſaalænge vi ikke ere Andet, end hvad vore Fædre, Brødre, Ægtemænd eller andre Beſtyttere gjøre

os til, saalænge en Pige næsten ingen anden Tilflugt har end Slægtinges Medlidenhed, et privat Tjenesteforhold eller offentlige Almisse (Pensioner o. s. v.); saalænge en Hustru ikke har noget Vaaben mod en tyranni eller utro Egtfælle, og, hvis hun opnaaer Skilsmisse, dog maa lide den Krænkelse at underholdes af ham, saalænge er Kvindetjønnet

„rohet Faunen Lust und Scherz“*)

eller Despoters Tjenerinder. I Middelalderen og i Oldtiden var vort Kjøn's Stilling langt gunstigere end nu; da bad en Mand om en Piges Haand, han kæmpede for den — nu derimod hedder en Kjærlighedserklæring et Tilbud; dette Ord characteriserer vor hele Fornedrelse. En Mand, som hverken er ung, smuk, aandrig eller synderlig agtet, men blot „kan ernære en Kone“, kan nu sige til en ung, smuk og aandrig men fattig Pige: „Jeg vil gjøre Dem den Gæde at vælge Dem til Hustru; De skal være saa lykkelig at dele min Stillings Behageligheder med mig.“ — I den hedenske Tid modtog Pigens Fader af Brudgommen en saakaldet Brudegave, et Slags Indløsningsfum for Bruden, ligesom en Præst indløser sin Præstegaard; men Faderen gav kun sin Datter til den berømmeligste Veiler eller den, som havde vundet hendes Hjerte; han folgte hende ligesaa lidet, som Præstegaarden — for at blive ved min snur-

*) Bürger.

rige Signelse — kunne sælges til den Høiflyvende. Nu har man affaffet denne barbariske Skif — Gud bevares! — en Fader giver nu gjerne Penge i Tusindevis, hvis han blot har dem, for at faae sin Datter „vel forsynet“.

Men Clara Raphael vil ikke have, at Kvinden skal gjøre Indgreb i Mandens Virksomhed; hun vil heller være Syg og „Noget paa et Comptoir“; hun vil ikke fordybe sig i lærde Gransninger, men blot opnaae aandelig Frihed, aandelig Realitet. Jeg forstaaer ikke hendes abstracte Theorier. Et Liv, helliget til Reflexion, uden Handling, var et Liv uden Hensigt i Verden og uden Belsignelse for Verden — vi maae dog tænke lidt paa vore Medmennesker. Det er sandt! Clara tænker jo ogsaa paa dem; hun hader fremfor alt andet Ondt Egoismen — nu ja, naar vi skulle virke for Andre, maae vore Hænder løses; naar vi skulle leve for Mandens Tjeneste, maae vi udryddes af Materialismens Bold.

De „Tolv Breves“ Tilværelse er ellers et Beviis for, at vi ikke ere udelukkede fra aandelig Beshæftigelse. Den Fordom fraregnet, der endnu ofte gjør sig gjældende mod Dameres Værker, staae vi som æstetiske Forfattere aldeles under samme Vilkaar som Mændene. Rigtignok understøttes berømte Digtere af Staten; men hvor mange fremstræbende Genier gives der ikke, som maae gennemgaae en Skjærsild af de allertrivielleste Beshæftigelser, inden de naae en saadan Høide? — I denne Retning ere vi altsaa emanciperede; det kommer vel af, at Digterhaandværket i Danmark er et saa magert Levebrød —

var der noget Fedt ved det, beholdt Herrerne det nok for deres egen Mund.

Du forundrer Dig maaskee over min Ivren mod „Herrerne“ og spørger, om jeg er bleven en Mandfolkehader. Nei, jeg er, som Du veed, en ærlig Sjæl og hader Ingen undtagen Old Nick og Bonaparte, ikke den nuværende — for ham nærer jeg omtrent samme Velvillie, som Clara Raphael for Grev W. — men hans Onkel „Tyranniets Personification“, med andre Ord: jeg hader Tyranniet. Nu er det langt fra, at jeg betragter alle Mænd som smaae og store Tyranner — dertil tælle deres Rækker for mange brave Folk og for mange Natuer; og da det desuden ikke er de nulevende Mænd, som have opført den omtalte chinesiske Muur, saa var det Synd at være vred paa dem, fordi den staaer — den er rimeligviis et Værk af antediluviansk Alder. Men træffer jeg Nogen isærd med at sammenkline dens Brøst og Revner med nyt Muurkalk, saa skal han faae en Ulykke.

See, det var Svar paa een Sætning i Dit Brev; Resten skal blive besvaret, saasnart jeg faaer Tid. Gud ske Lov, at Krigen nu er endt og vor kjære Broder lykkelig kommen tilbage! Dersom Clara Raphael faae dette, troede hun bestemt, at jeg kun brød mig om Armeen for hans Skyld; men saa kunde Du da bevidne, at hun gjorde mig Uret. Frederik den 7des Regjering er unægtelig en stormfuld Periode: aldrig saa snart er den slesvigste Krig endt, før Kvinderne begynde paa en „Erhe-

lung", Striden kan blive hidsig nok; men heldigviis ud-
gik vi kun Blaf.

Da jeg nu snart kan see Bunden i mit Blakhuus,
gjør jeg rigtigst i at holde op. I det Tilfælde, at Me-
phistopheles skulde vise sig for mig, er der dog en lille
Draabe tilbage, som jeg kunde jage ham paa Flugt med.
Nu indfinder min Ven Ole Lukøie sig desuden — ja,
det kan Du vel spore af Stilen i mit Brev.

Din Søster
Pauline.

Fjerde Brev.

P*. den 3die Marts 1851.

Kjære Søster!

Ikke engang en Fastelavns Mandag maa gaae ubrugt hen. Jeg vil bruge denne til at skrive et Brev saa langt som herfra til Randers.

Du holder mere af Frøken Carlsen end af Clara Raphael — ja, der er i denne Piges Resignation noget ægte Kvindeligt og ægte Christeligt; hun og Clara staae ved Siden af hinanden som en lyrist Idyl og et Epos. Det er det Sted i Bogen, hvor jeg meest har beundret Forfatterindens Talent — der hører en stor Aand til at finde saa skønne Udtryk for Meninger, man ikke selv hyl-der. Jeg troer næsten ogsaa, at Clara gjør Hverdagsmenneffene Uret, naar hun fremstiller dem som Forfølgere af enhver Sandhed, der ikke „i Djævelens Mundering, lister sig ind i deres Leir.“ Man kan komme meget godt ud af det med dem, sige dem Sandheden temmelig djærvt uden at paadrage sig deres Had; kun maa man ikke blive bitter, ikke væbne sig med Foragt imod dem — det taale de ikke. Men beviser ikke dette, at de

ikke ere aldeles flabiffe, at de endnu have en Menneſteſjæl, ſom hun er nærved at ſtraffende dem.

Hører jeg Nogen fremføre en Grundſætning, der ſtrider mod mine Begreber om Gæ, da ſkjuler jeg ikke min Misbilligelse — Foragt nærer jeg kun for det aldeles Gæløſe; men jeg har endnu ikke, ſaavidt jeg erindrer, truffet paa Nogen, ſom har pralet af ſin Slethed.

At de materielle Interesſer ere til paa Jorden er ikke Djævelens Skyld — med mindre Clara Raphael kan paaſtage ſig at bevife, at det er ham, ſom har gjort det nødvendigt for os at ſpiſe og drikke, frembragt Froſt, Regn, Sne og Storme, der tvinge os til at ſøge Ly i Huſe, fort ſagt, indrettet vor hele legemlige Organisation. Lad os ikke give ham Gæen derfor! — den tilkommer Gud, ſom har villet anſpore vor Aands Kræfter ved at give den et materielt Rige at herſke over. Have ikke de ædleſte Videnskaber, Phyſiken, Naturhistorien, Chirurghien, ja ſelv Aſtronomien materielle Formaal og materielle Mærſager? — er ikke Menneſteaaandens ſørſte Seire vundne i Kamp med den fjendilige Natur? Var Franklin ikke ſtørre, da han frarev Himlen Lynet, end da han vristede Scepteret af Tyrannernes Hænder? Men det er de materielle Tingſ Beſtemmelse at beherſkes af Menneſtene, ikke at beherſke dem. Sindrig var den græſke Mythe, der lærte at Rigdommens Gud herſkede i Underverdenen — hvo, ſom med ſin hele Sjæl og Tanke binder ſig til Støvet, hvo ſom elſter Guld mere end Menneſter og Menneſter mere end Gud, hvo ſom ſpænder ſig i Materiens Nag i Stedet for

at underkue den — han hører Underverdenen til. Jorden skal være vort Fodfæste, vor Fodskammel, ikke Andet.

Dog, ligesom det er Synd, naar en Bonde mishandler og sulter sine Heste, som tjene ham tro og ærligen, saaledes er det Uret, naar Sjælen ignorerer sit Medstabs, Legemet's, retfærdige Fordringer. Hvis en vel pleiet Hest, der faaer sin tilbørlige Ration af Havre og Haffelse hver Dag, alligevel er uforstammet nok til at gaae ind paa Bondens Kornmarker og tilegne sig, hvad Manden selv og hans Familie skulde have, saa er den Bonde, der seer igjennem Fingre med Sligt (det kunde rigtignok kun falde en jydsk Bonde ind), en Nathue, og hvis han rolig kan lade Hesten afgnave alle Aene, fortjener han selv at være Hest. De Folk, der finde sig i Materialismens Overgreb, ere dem, der fortjene Navn af Spidsborgere; men som Trældeyr tør vi kun stemple dem, der lade de jordiske Ting aldeles tilintetgjøre den Høst, som Aandens Ager skulde bringe dem.

Vil Clara „kæmpe for Menneskers Vel med Pen og Blyd“ saa maa hun virkelig, om end miskjendt og hadet trykke dem til det saarede Bryst; men det gjør hun ikke — hun støder dem fra sig ved sin Kulde; hun foragter, hvor hun skulde føle Medlidenhed. Sjelden er Aandens Spire aldeles kvalt af Jordens Tidsler og Torne — og kan ikke selv en forfnyet Vantrevling blive til et høit Træ, i hvis Grene Himmelens Fugle bygge Nester, naar en stærk men fjærlig Haand leder den ad Veien til Lyset? Jo, vistnok; men Clara betragter som Ukrudt, hvad der

dog kun er vilde Frugttræer, modtagelige for Indpodning af ædlere Grene.

Det er vel sandt, at Ingen kan tjene to Herrer; men man kan dog give Keiseren, hvad Keiserens er, og Gud, hvad Guds er.

Keiseren er den verdslige Magts, de verdslige Tings Repræsentant, Demiurgen, som den svenske Digter Stagnelius taler saa meget om. Man kan stride for den gode Sag med gode Vaaben, men Kjærlighedens ere ikke flette, og man „forener ikke Vorherre med Fandens Oldemoder;“ man drager ikke det Dødsbede ned i Støvet, fordi man søger at bringe Jorden lidt nærmere til Himlen og derfor viser Jordbeboerne et Himmelspeil i en jordist Ramme, ligesom Erkeenglen Gabriel, ifølge Mahomedanernes Tro, bragte en Afskrift af Koranen paa Papiir med Guldbogstaver ned i den underste Himmel og aabenbarede den for Mahomed, der ikke kunde komme op i den øverste Himmel, hvor Verdensbogen, ufsabt, som Guddommen og indgravet med Lysets Straaler paa Skjæbnens Tavler, laae.

Man kunde have Vanskelighed ved at udlede min Religion af mine Breve, da jeg snart citerer Kristus, snart Mahomed, snart den græske Mythologie. Det kommer af, at jeg er lidt poetisk, og Poesien er egentlig hedensk; dog er jeg, som Menneſte betragtet, hverken Hedning eller Tyrk, skjøndt man for kort Tid siden har saa smaaat bestyldt mig derfor. Det var fordi jeg ikke vilde erklære Spandet og Grundtvig for Kjættere. Da jeg er

lidt poetisk, saa har jeg ogsaa strevet Vers til Clara Raphael. Vil Du høre dem?

Til Clara Raphael.

Hvor lærte Du den underfulde Tale?
 Hvor er den fjerne Himmel, som Du saae?
 Ak! Du er fremmed her i Jordens Dale —
 En Genius, hvis Røst vi ei forstaae.
 Saa høit som Du vist ingen Sjæl sig svinger
 I jordist Dragt mod Solens lyse Vej;
 Thi der er Støv paa Psychens spæde Vinger,
 Det klæber fast — og selv en Engels Finger,
 En himmelsk Raphaels — det fjerner ei.

Som Skjoldmo stolt Du gaaer Din egen Bane,
 En fjendtlig Verden stævner Du til Krig;
 Men ingen Jordsøn sværger til Din Fane
 Og ingen Evadatter følger Dig.
 Hver dunkel Taage vil Du dristig fjerne
 Og Solen see med utilhyllet Blik —
 Ja, Clara! Lyset skue vi saa gjerne;
 Men Straalen vilde blinde Diets Stjerne,
 Hvis ei den milde Sky for Himlen gif.

Du Solens Barn! hvad vilde Du herneben,
 En tropisk Blomst i Nordens Vintersnee!
 Som Daphne, flygtende for Kjærligheden,
 Forvandlet — skal Du først Din Guddom see.
 Du tabe maa, hvis vi ved Dig skal vinde,
 Du maa berøre Jorden med Din Fod,
 En Engel meer, Du vorde skal — en Kvinde!
 Først da Du kan den grønne Krone finde
 Paa Livets Træ, som har i Jorden Rod.

Hvi vil Du Aand og Hjerter fjendtlig stille?
 Foreen dem heller, hvis Du seire vil!
 Thi Amor er ei lav, er han end lille,
 Han horer ikke Undervednen til;
 Er han end blind, han Lysets Fakkell bærer,
 Den tændte han ved Himlens Stjernekrands;
 En Ild, som varmer kun og ei fortærer,
 Han tidt har Jorden bragt fra hine Sphærer —
 Ideens Fjender ere ogsaa hans.

Fra samme Sol jo strømme Lys og Varme;
 Os samme Skaber Aand og Hjerter gav;
 Og hvo er baaren paa en Moders Arme
 Og seer i Kjarligheden Tankens Grav?
 Nei, Tanken, som et himmelsk Trø, der stræber
 At løfte Spirens Krone over Jord,
 I Varmen trives — Kulden kun den dræber,
 Naar Egennyttens isnende sig klæber
 Fast om dens Rod i Sjælen, hvor den groer.

Engang af Flugten træt, af Heiden svimmel
 Du kunde dale ned til Støvets Børn —
 Dog nei! — Du skulde falde fra Din Himmel,
 I Blod maaffee, lig vingeskudte Drn!
 — Hvad Himlens er, man ei fra Himlen drage!
 Flyv, Raphaela, mod Din Fødestavn!
 — Men ei til Jorden vende Du tilbage!
 Den er for tung — Du kan den ikke tage
 Og bære den til Himlen i Din Favn.

Ja, Clara maatte stige mange Trin ned ad sin Him-
 melstige, hvis hun skulde lære at betragte Verden fra
 mit Synspunct. For den gode Sags Skyld kunde jeg

ønske det, for hendes egen Skyld, vilde jeg helst see hende stige opad og blive i Himlen.

Mythen om Daphne er ogsaa høi. En Kvinde af Gudernes Slægt (Daphne var en Flodguds Datter) flyer Kjarligheden som en ond Magt; først forvandlet, rodfæstet i Jorden seer hun, at naar hun havde fulgt dens Kald var det Apollo, Poesiens Gud, som hun havde helliget sit Liv. Det er ikke ved at stride mod Kjarligheden at vi indføre Poesien i Livet.

For nogen Tid siden gav man mig her i Byen Skyld for et Digt til Clara Raphael „en Røst fra Danmarks unge Kvinder“ i Berlingske Tidende. Havde der staaet „en Røst i Orkenen,“ saa kunde jeg begribe, hvorfor man tillagde mig Forfatterstabet; men hvor kan noget Menneſte troe, at jeg vil være Organ for „de unge Kvinder“ — hvis dermed skal forstaaes Pluraliteten af Landets Piger mellem 15 og 20 Aar? Versene vare forresten gode; men de gik ud fra den Grundanskuelse, at Familielivet er godt — som det er, og det er ikke min Mening: det kunde blive godt, naar det blev mindre proſaisk. Denne „Røst“ sagde ogsaa, at man ikke kunde kæmpe for Kvinden uden at kæmpe med hende, at Clara vilde emancipere Kvinden uden at tage hende paa Raad med i hendes egne Anliggender; men en saadan Bebrejdelse rammer ikke Clara, hvis Hensigt det snarere er at virke paa Kvinderne end at virke for dem. Hun vil vække Frihedstrangen i deres Sjæle, og da — troer hun — kunne de befrie sig selv. Jeg troer, at Befrielsen maa komme udenfra; men jeg er enig med Clara i, at

Selvbevidstheden og Frihedslængselen maa vaagne først.

Du vilde vel gjerne vide, hvad jeg egentlig mener med min Emancipation; om jeg vil have, at Kvinder herefter skulde være Ministre, Generaler, Dommere, Advocater, Præster, Degne, Rigsdagsmænd (Rigsdagskoner og Rigsdagspiger) o. s. v. Hertil har jeg at svare, at jeg for det Første ikke vil være Finantsminister; thi dertil duer jeg ikke; men jeg kjender en Dame, som godt kunde overtage Grev Sponneck's Portefeuille, hvis han blev kjed af den. Jeg kjender ogsaa Damer, som ere „store Mestre i at simulere“ og altsaa kunde blive gode Udenrigsministre; andre ere fortrinlig stikkede til at være Høiesteretsadvocater; jeg selv kunde blive en ret god Underretsprocurator eller ogsaa Dommer — men saa maatte Dødsstraffene først affattes; thi jeg er bange for at jeg ikke kunde underskrive en Dødsdom. At Damer godt kunne beklæde disse forskjellige Poster synes ogsaa at være Holbergs Mening, hvis jeg ellers har læst Niels Klim ret.

Dog — Spøg tilsidefat! — thi et saadant Forslag kan i vore Dage ikke see ud som andet end Spøg her i Danmark. Om en fem eller serhundrede Aar er det maaskee bleven til Alvor; men da er mit Skriveri for længe siden brændt eller gjort til Krammerhuse, saa Haabet om engang at blive æret som Prophetinde ikke kunde trøste mig i den Ulykke at blive betragtet som vanvittig, saa længe jeg levede. Jeg fordrer nu kun for Dig, for mig og for det hele Kvindetjøn saamegen Frihed som behøves, for at vi kunne agtes af os selv og af Andre — det er dog ikke for meget forlangt.

Man anvise os blot to eller tre gode Veie, som vi med Sikkerhed kunne gaae i Livet, man gjøre os Uafhængigheden mulig!

Den er mulig, det forstaaer sig for Kunstnerinder, den er det ogsaa for de Kvinder, der ville leve af Skråderfyrning, oprette Spisefvarterer o. s. v. Men naar man nu intet Kunstnertalent har, og dog alligevel af Gud har modtaget et umiskjendeligt Kald til at bruge sin Mands Kræfter, naar man har faaet en granskende, reflecterende Forstand — skal man saa alligevel gjøre sig til Huusholderesse eller Syrige? Den, som tør paaftaae det, er ikke klogere end de gamle Ægyptere, hos hvem de største Genier ikke kunde blive andet end Kvægghyrder, naar deres Fædre havde været det.

Jeg vil prøve paa at gennemtrænge det ægyptiske Mørke med den Smule Lys, jeg har — man maa jo ikke sætte sit Lys under en Skjeppe — jeg leder nu om en Lysfstage til mit.

Jeg har hørt Mænd forundre sig over, at der ikke gives kvindelige Læger, til hvem kvindelige Syge kunde henvende sig. Mod denne Vitring har jeg selv indvendt, at kun faae Kvinders Nerver ville være stærke nok til at udholde de piinlige Forberedelser til dette Kald, og fra een Side betragtet vilde det ogsaa være uskjønt, om Kvinder saaledes hærdede sig mod Synet af menneskelig Gledighed. Men Alt i Livet kan sees fra forskjellige Sider. Vi have ikke fundet det uskjønt, at Johanne d'Arc iførte sig Mandsdragt og gik med Sværd og Spyd mod Tjenden for at befrie sit uheldige Fædreland, vi have ikke

fundet det ussjønt, at Anna Golskjørnsen var Vidne til en Blodsudgydelse, at mange nordiske Kvinder i Oldtiden fulgte deres Mænd og Brødre i Striden, kæmpede med dem og forbandt deres Saar. Sine Søstre og Hustruer staae for os som Mønstre paa den høieste Trostaa og den skjønneste Kjærlighed, men kan det være sjønt at saare — vistnok, maa det være ikke mindre sjønt at læge! En Datter, som pleier sine syge Forældre, en Moder, som vaager over et lidende Barn, behøve mere Sjælsstyrke end den fremmede Læge — man aftræde os derfor det ædle Kald at lindre Sygdom og Smertes hos vort eget Kjøn! Vore Stammemødre vare jo Saarlæger; vi maae vel ikke ganske være vanslægtede fra dem.

Fremdeles have vi det Kald i Verden at opdrage den kvindelige Ungdom, at give den sin intellectuelle Dannelse. Det indrømmer man os jo ogsaa — ja — men under hvilke Betingelser? „Ici chaque père, chaque mère veut diriger l'école”, sagde engang Hr. C. i N., idet han talte om et Pigeinstitut, hvorved han var Lærer i Fransk. Den Skole, som hver Fader og Moder vilde regjere, var oprettet af en ung Pige, som med og ved den maatte underholde sin fattige Moder og sine smaae Sødsfende. Hvergang jeg har erfaret, at Fædre og Mødre i saa Henseende overalt ligne hverandre — overalt i Provindserne — hvergang jeg har været kjed af den Stilling i Livet, som ogsaa jeg har valgt, burde jeg have tænkt paa denne stakkels Pige, en Familjes Forsorgerinde, og afhængig af saa mange urimelige Menneker. „Ingen kan tjene to Herrer”; men af os Lærere fordrer man,

at vi skulle rette os efter en Snees Herrer og Fruer, hvis Anstuelser ofte ere hverandre stik modsatte. Det var nu for at stifte lidt Nytte paa Jorden, at jeg i mit attende Aar slog ind paa den Vej — jeg kunde jo være bleven hjemme, saa havde jeg endog saa gjeldt for en meget vigtigere Person end nu; thi man vurderer, forunderligt nok, i Almindelighed Mændene efter deres Virksomhed, Kvinderne efter deres Uvirksomhed — det ansees for simpelt, naar en ung Pige lever for Andet end sin Fornøielse (et pour faire des conquêtes).

Som en lille Prøve paa, hvorledes Forældre „vurdere“ det Gode, at faae deres Børn vel underviste, vil jeg fortælle en ganske kort Historie: For et Par Aar siden flyttede en Amtsfuldmægtig her fra Byen og medtog naturligtvis sin Kone, som havde holdt Skole for Smaa-børn. Nu vare Forældrene i Forlegenhed, og for at hjælpe sig ud af denne, skrev de til Kjøbenhavn efter en Lærerinde til deres 11 Smaae. De tilbode hende — 12, siger og skriver tolv, Rbd. om Aaret for hvert Barn; det havde Fuldmægtigens Kone faaet.

Sik de saa, hvad de søgte? Ja — to Søstre, som boe her, lode sig overtale til at holde Skole for det tilbudte Honorar, der ferresten er det almindelige i Skoler for Smaabørn; for store Børn fordobles man det.

At Folk slippe saa nemt til at faae deres Børn underviste, er ikke at undres over, naar man hvert Dieblif i de offentlige Blade læser Avertissementer som dette: „En Embedsmands Datter ønsker en Lærerindeplads. Hun „underviser i Musik, Sprog o. s. v. Da hun har Pen-

„sion efter sin afdøde Fader, forlanges intet Honorar.“ (Jeg vilde have fundet det smukkere — det var i det mindste mere patriotisk — hvis Embedsmandens Datter ingen Pension havde fordret efter sin afdøde Fader, fordi hun havde sin Gage som Lærerinde). — Eller endnu bedre: „En Embedsmands Enke ønsker sig og sin lille Datter i Kost hos en Familie paa Landet. Hun vil betale 150 Rbd. om Aaret og desuden undervise Børnene i Musik, Haandarbejde, Lydst, Fransk og Engelsk, hvilke Sprog hun taler og skriver correct.“ — Det undrer mig, at endnu Ingen har havt det Indfald at foreslaae Statens Embeder bortliciterede — Du kan troe, at derved vilde indvindes betydelige Summer; der fandtes maaskee Folk, som gjerne gave Penge til for at blive Amtmænd, Bispes, Professorer o. s. v. Rigtignok vilde en sliq Foranstaltning vække lidt Misfornoielse hos de uformuende Candidater, men det fik ikke at hjælpe.

Altsaa, jeg forlanger ikke Andet, end at man skal give os Selvstændighed i de Livsstillinger, som Livsaanden indrømmer og vil indrømme os Udgang til.

Man kommer formodentlig med de Indvendinger, at Kvindens egentlige Bestemmelse dog er den at indtræde i Ægteskab, at Kvindens Frihed vilde forstyrre Familielivet o. s. v. — Jeg er saa langt fra at ville forstyrre Familielivet, at jeg af min hele Sjæl ønsker at see det forædlet, forherliget, befriet fra ethvert Tryk, hvorunder det lider; men Familielivet bliver kun ædelt ved Kjørlighed, den sande Kjørlighed udspringer af Algtelse og denne igjen af den sande Frihed. Det er skjönt, det er kvindeligt,

naar en Pige opofferer sin Uafhængighed for at dele Godt og Ondt med den Mand, som hun elsker og som hun har fundet et saadant Offer værd; men det er uskjønt, ukvindeligt og barbarisk, naar en fintfølsomme ung Pige for de grove jordiske Fornødenheders Skyld maa binde sig til en Mand, som hun ikke elsker, ikke høiagter, men som hun for Fremtiden maa lyde og tjene, fordi han beviser hende den Velgjerning, at forsørge hende, en Velgjerning som hun dyrt betaler med Opoffrelse af sine helligste, jomfruelige Tølelser.

Har jeg ikke Ret? Spørgsmaalet er ikke, hvorledes nogle hundrede ugifte Kvinder skulle komme igjennem Verden, men hvorledes tusinde og atter tusinde Familier skulle blive lykkelige, hvorledes Harmonien, al Skjønheds Betingelse, skal bringes ind i Livet, hvorledes Læstindighedens Herredomme skal tilintetgjøres og Trældommens forgiftende pestbefængte Lande holdes borte fra den kvindelige Ustyldigheds og Dmhedens Blomster. Spørgsmaalet er, om for Fremtiden en sund Slægt skal opvære i et godt Hjem eller om Folkets Døttre fremdeles skulle føle deres Land hensyngne i en forspildt Ungdom og døe af Kulde i et glædeløst Hgteskab.

Clara Raphael vil naae en Mandeverden paa en Bro af Solstraaler; jeg er for „Livets korte Reise“ tilfreds med en Verden, hvor Manden blot ikke døer.

Din Søster
Pauline.

Da Correcturarkene til denne lille Bog allerede vare trykte, fik Forfatterinden fra sin Onkel i Kjøbenhavn en Pakke, indeholdende „Fem Breve til C. N. fra en ung Hustru“, to Nummere af „Fædrelandet“, to Hefter af „Nord og Syd“ m. m.. Den unge Hustrues Livsanskuelse er en lykkelig Kvindes, „saaledes skulde Familienlivet være“, og saaledes er det i enkelte, men kun faae lyse og venlige Boliger. Sibyllas Breve i „Nord og Syd“ gjør egentlig Paulines Breve overflødige; thi de føre Begge den samme Sag, og Sibylla fører den bedst, — men maastee vil det glæde hende, at see sine Anskuelser deelte af en anden Kvinde — jeg vil haabe, at de deles af mange. Man pleier jo at sige: „een Svale gjør ingen Sommer“; men naar Folk hører to Svaler kvilde samme Sang, iføre de sig maastee Sommerdragten.

1851.

LIBRARY OF CONGRESS

0001743682A